Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 135. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СЕРЕДА, 18-го ЛИПНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 18, 1956. No. 135. VOL. LXIII.

УРЯДОВІ КОЛА ПІДТРИМУЮТЬ ДУМКУ РАДФОРДА ЩОДО ЗМЕНШЕННЯ ВІЙСЬКА

УРЯД ДУМАЄ, ЩО ПРИ ЗМЕНШЕННІ ЧИСЕЛЬНОГО СТАНУ ЗБРОЙНИХ СИЛ МОЖНА БУДЕ ПРОДУКУВАТИ БІЛЬШЕ МОДЕРНОЇ ЗБРОЇ

Вашингтон. — Плян адмірала Артура В. Радфорда, голови Об'єднаних Шефів Штабу, зменшити на 800.000 вояків чисельний стан збройних сил ЗДА здобуває щораз більше прихильників в урядових колах поза Пентагоном. Уряд обережно, але постійно змагає до того, щоб зменшити американські збройні сили, які стоять в Европі. Досі ще не зроблено кінцевих рішень в цій справі, але вона вже порушила ті кола, які займаються закордонною політикою та безпекою вільного світу. Свій плян про зменшення чисельного стану збройних сил ЗДА на 800.000 вояків до 1960 року оголосив Радфорд минулого тижня, хоч пізніше мусів вияснити, що ця справа находиться тільки в пляні, і ще не є вирішена. В політичних колах гадають, що три причини змушують уряд думати про зменшення чисельного стану збройних сил ЗДА. 1. Коли б прийшлося втримувати дотеперішній чисельний стан збройних сил і при тому видавати великі суми на продукцію модерної зброї, то оборонний бюджет був би такий високий, що не можна б було думати про збалянсований бюджет в найближчому фінансовому році, бо воднева зброя є дуже дорога. Тоді оборонний бюджет мусів би становити не 36 більйонів долярів, як це є тепер, тільки коло 48 більйонів долярів. А тому, що не можна зменшити видатків на продукцію модерної зброї, то залишається єдина можливість — зменшити чисельний стан війська і тим способом зменшити видатки на оборону. 2. В урядових колах переконані в тому, що тепер можна б зменшити американські наземні війська в Европі, і европейські країни не будуть проти цього так протестувати, якби це були робили два або три роки тому. Подібно робить Велика Британія, яка розбудовує атомову зброю, але не збільшує видатків на оборону, бо думає зменшувати чисельний стан своїх збройних сил. Рахують також і на те, що Західня Німеччина зорганізує свої дивізії, і внаслідок цього не треба буде в Европі стільки американських військ, скільки їх є там тепер. 3. В урядових колах думають і про те, що треба б, щоб ЗДА і СССР скористали з того, що світове напруження трохи зменшилося, і тому можна думати про зменшення чисельного стану війська, бо немає сенсу видавати тепер на оборону стільки, скільки видавалося під час найбільшого напруження в так званій холодній війні. Існує і сильний аргумент проти плянів Радфорда. Продукція водневої і атомової зброї дійшла до такої досконалости, що може прийти до того, що ні одна сторона не відважиться вжити цієї зброї, і внаслідок цього не можна зменшувати числа наземних військ, бо вони єдині можуть вести найближчу війну. Та ще інший аргумент за тим, що ЗДА не можуть тримати багато наземних військ, бо вони в ніякому випадку не можуть дорівняти Совєтам і комуністичному Китаєві. З повищого виходить, що справу зменшення числа збройних сил ЗДА треба вирішувати дуже обережно.

Кара смерти для транспортових саботажистів

Вашингтон. — Президент Айзенгавер підписав закон про смертну кару для всіх тих, які спричинять смерть особам на комунікаційних засобах, які курсують в міжстейтових віддалях. На смертну кару засуджуватимуть суди тих злочинців, яким це будуть рекомендувати суди присяжних, коли внаслідок саботажу були жертви в людях. В легших випадках за саботажі на транспортових засобах будуть суди визначувати найвищу кару 20 років ув'язнення та 10,000 долярів гривни. Справа підвищення кари за саботажі на транспортових засобах стала актуальна після того, як восени минулого року Джан Гілберт Ґреґем із Денверу в Колорадо підложив був часову бомбу до літака, внаслідок чого згинула його заасекурована мати та 43 інші особи.

Ціни на харчі збільшилися на 0.2 відсотка

Вашингтон. — Статистичне бюро департаменту праці повідомляє, що ціни на харчі в попередньому тижні, який закінчився 10-го липня, збільшилися пересічно на 0.2 відсотка. Найбільше збільшилися ціни на фармерські продукти, бо аж на 1.2 відсотка. Найбільше подорожчали картоплі, а потім овочі та городина. Легко подорожчали зерно, кава та яйця. Ціни на живу рогату худобу трохи зменшилися, але м'ясо подорожчало. Подорожчали також: полотно, природна гума, мідь і цина. В загальному індекс цін на всі товари становив 114.1 відсотка в порівнянні з пересічними цінами в роках 1947-1948.

В АМЕРИЦІ

● **100-річна панна Емма Ґрін** із Бронксу, Ню Йорк, відзначила свої 100-ті народини в домі Сестер св. Франціска і заявила, що своє довголіття завдячує „своїй добрій натурі". Вона сказала: „Не робіть із малих справ великих і не сваріться з ніким та жийте в згоді з людьми".

● **43-річна дружина** Едварда В. Мейлена з Індепенденсу, Мо., в п'ятницю 13-го липня народила свою 13-ту дитину таки в своїй хаті. Вона заявила що її 10 доньок і два сини всі народилися вдома.

● **Прокуратор Феррі Г. Гефферман** із Норвоку в Коннектикат заборонив будівельним фірмам працювати в неділю при будові автостради, яка веде через місто. Щоб не докучати мешканцям цього міста, прокуратор визначив час праці для робітників від 7-ої вранці до 7-ої години вечорі.

● **Едвард Волперт** із Філліпсбургу, Ню Джерзі, винайшов і опатентував механізм, який можна прикріпити в середині капелюха автоводія. Коли б шофер засипляв і схиляв голову вниз, то прилад почне дзвонити і не дасть йому заснути.

● **Провідник демократичної більшости** в Сенаті сенатор Линдон Б. Джансон заявив, що цього тижня Сенат буде працювати деколи і поза північ, щоб викінчити ті праці, які на нього чекають ще перед вакаціями.

● **Сенатська Рільнича Комісія** прийняла законопроєкт, який уже ухвалила Палата Репрезентантів, згідно з яким даватимуть безплатно молоко на докормлювання дітей не тільки в школах, але і в школах для медичних сестер та в установах, які опікуються дітьми.

● **Університет в Сан Франсіско** повідомляє, що перший раз в історії лікування недуги пістряка послуговувалися рентґеновим апаратом, який мав силу 70,000,000 вольтів. Досі такі апарати мали силу 250,000 вольтів.

● **Комісія Цивільної Служби** пригадує державним урядовцям, що їм не вільно кандидувати на федеральні і стейтові становища, поки не зрезиґнують із державної чи стейтової служби, і не вільно брати участи в виборчій кампанії. Це діється згідно з законом Гетча з 1939 року, і воно відноситься до 2,000,000 урядовців.

АЙЗЕНГАВЕР ЗНОВУ В БІЛОМУ ДОМІ

Президент Айзенгавер, вернувшись до Білого Дому, конферує з державним секретарем Джаном Фостером Доллесом.

В пробних виборах Айзенгавер перемагає Гарримана в відношенні двох до одного

Принстон, Н. Дж. — Американський Інститут Публічної Опінії д-ра Геллупа перевів пробні вибори серед різних категорій виборців і ствердив, що якби тепер відбувалися президентські вибори, то Айзенгавер переміг би Гарримана в відношенні двох до одного. Між всіми виборцями вислід цього пробного опитування - голосування представляється так: На Айзенгавера голосувало б тепер 64 відсотки виборців, на Гарримана — 32, нерішених — 4. Це саме голосування між самими тільки незалежними виборцями виглядає так: на Айзенгавера — 71 відсоток голосів, на Гарримана — 21 відсотків, а 4 відсотки — нерішені. Навіть між самими демократами Айзенгавер здобув поважне число голосів: Гарриман — 60 відсотків, Айзенгавер — 35, а 5 відсотків нерішені. 30-го червня цей самий Інститут відбув подібне пробне голосування між Айзенгавером і Стівенсоном, і Айзенгавер дістав був 62%, а Стівенсон тільки — 35 відсотків.

Польща протестує проти налетів американських літаків і погрожує, що буде їх зістрілювати

Вашингтон. — Амбасадор польського комуністичного уряду Ромуальд Спасовський передав на руки заступника державного секретаря ЗДА Роберта Морфі гостру ноту з протестом проти перелетів американських літаків через польську територію. Перелети ці мали відбутися в другій половині червня і в перших днях липня ц. р. Протестуючи, польський уряд погрожує, що в майбутньому ці літаки будуть зістрілювані і що відповідальність за всі консеквенції паде на уряд З'єдинених Держав Америки. Водночас польський комуністичний уряд домагається, щоб американський уряд припинив перелети своїх літаків над польською територією і покарав винуватих у порушуванні польської суверенности. Передаючи ноту, польський амбасадор твердив, що американські літаки летіли дуже високо і що це були джети (турбомоторові літаки). На запит державного підсекретаря, яким чином польські чинники змогли встановити, що це були американські літаки, Спасовський не міг дати відповіді, заявляючи, що він знає тільки те, про що його поінформував польський уряд.

Сенат прийняв законопроєкт про допомогу старшим людям

Вашингтон. — Сенат більшістю 62-ох до 21-ого голоса ухвалив законопроєкт про збільшення федеральних фондів на допомогу для бідних старших віком осіб, сліпих і тих, що є нездібні до праці. Згідно з цим законопроєктом ті всі особи зможуть дістати допомогу найменше на пять долярів більшу, як це було досі. Цей законопроєкт є частиною закону про соціяльне забезпечення, який ухвалила Палата Репрезентантів ще в минулому році. Цю поправку до того законопроєкту вніс демократичний сенатор Рассел Б. Ланґ, і вона відноситься до 2,500,000 осіб — старших віком, сліпих і нездібних до праці. Коли б цей законопроєкт ухвалив Конґрес, то він обов'язував би вже від 1-го жовтня цього року, і збільшив би видатки державної скарбниці на 208,000,000 долярів.

В п'ятницю 20-го липня відбудеться пробний алярм протиповітряної оборони

Вашингтон. — В п'ятницю 20-го липня почнеться „Тиждень Протилетунської Оборони", під час якого випробовуватимуть готовість цивільного населення до оборони проти можливого ворожого летунського налету. Вже в першому дні цього налету могло б бути в цій країні коло 20,000,000 жертв в людях, якщо б ворог міг несподівано напасти. Перший раз в цих протилетунських вправах братиме участь і Канада. В п'ятницю в 10 годині перед полуднем заалярмовані будуть 76 великих міст і військових центрів в ЗДА та Канаді, і вже в першому дні мало б бути 9,900.000 „вбитих" та 10,600,000 „поранених" від ворожих бомб, коли б населення не оборонялося. Президент Айзенгавер, члени його кабінету та інші працівники федеральних урядів і установ зараз після оголошення залишать столицю та виїдуть в засекречені місцевості, звідки „керуватимуть" протилетунською обороною країни. Ввечорі того ж дня Президент відлетить до Панами на Конференцію Президентів Американських Держав. Уряд Оборонної Мобілізації та Федеральна Адміністрація Цивільної Оборони використають досвід із цього пробного алярму на те, щоб поліпшити протилетунську оборону країни. В годині 3:10 по полудні того ж дня замовкнуть на 15 мінут всі телевізійні стації, всі радіові стації ФМ, а з радіових стацій АМ працюватимуть тільки ті стації, які на кілоциклах 640 і 1240 надаватимуть повідомлення Цивільної Оборони.

ПОЖЕЖА В КАПЛИЧЦІ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ДЖЕРЗІ СИТІ

Джерзі Сіті, Н. Дж. — В суботу по полудні 14-го липня ц. р. в каплиці української католицької Церкви св. Апп. Петра й Павла вибух вогонь, який вгасила пожежна сторожа. Ця капличка стоїть при вул. Соссекс. Капличка загорілася від того, що сильний вітер на[illegible]яв прапор над лямпу, яка с[illegible]тилася. Щоденник „Нюарк Нюз" писав, що вогонь спричинив шкоду на 15,000 долярів.

Йдуть розмови в справі включення Еспанії і Портуґалії в американські оборонні пляни

Мадрид. — Минулого тижня відбулися за ініціятивою еспанського уряду розмови між представниками еспанського генерального штабу і репрезентантами американського командування в Европі в справі включення держав Іберійського півострова (Еспанії і Портуґалії) в американське оборонне плянування в Европі. Ці розмови будуть продовжуватися в цьому тижні з тим, що в них братимуть участь теж і представники генерального штабу Портуґалії. Метою цих розмов є приступлення Еспанії до ближчої співпраці в оборонній системі Европи, а тому що вона не є ще членом НАТО, плянується притягнути її до оборонної системи передусім в області Середземного моря й Іберійського півострова. Еспанія і Портуґалія зв'язані спільним оборонним т. зв. Іберійським пактом ще з 1940 року і представники обидвох держав заявляють, що Іберійський півострів може стати важливою „стратегічною авіоматкою" в оборонній системі Европи поміж Атлантійським океаном і Середземним морем. Вони теж впевняють, що Еспанія і Портуґалія можуть забезпечити власними силами безпеку цієї твердині, але для тієї мети їм потрібно тільки відповідної модерної зброї, що її могли б їм дати З'єдинені Держави Америки. Водночас із цим представники еспанського генерального штабу заявили американцям, що Еспанія, хоч і не є ще членом НАТО, але вона готова вже включитися в оборонне плянування Заходу.

Ґромика переголосували в комісії для справ роззброєння

Об'єднані Нації, Ню Йорк. — Комісія ОН для справ роззброєння прийняла 10 голосами проти 1 (Ґромико) компромісову резолюцію в справі актуальних роззброєневих заходів, запропоновану делеґатом Перу Віктором А. Беляунде. У висліді цієї резолюції згадана комісія доручила п'ятичленній підкомісії, зложеній з представників ЗДА, Вел. Британії, Франції, Канади і Совєтського Союзу, продовжувати переговори в справі обмеження і контролі збройних сил і взяти до уваги всі пропозиції, зроблені під час дотеперішніх сесій комісії ОН для справ роззброєння. Прийнято цю компромісову резолюцію, не зважаючи на дуже гострі застереження, висловлені совєтським делеґатом Андреєм Ґромиком, мовляв, вона бере до уваги тільки погляди західніх великодержав і цілком іґнорує пропозиції Совєтського Союзу. Західні держави, на думку Ґромика, не хочуть здійснення справжнього загального роззброєння, а тільки домагаються інспекції і контролі атомової та іншої зброї і поступневого роззброєння, залежно від полагоди таких чи інших спірних політичних питань. Під час голосування над пропозицією перуванського делеґата Югославія не заявилася ні за ні проти.

Тіто не визнає Східньої Німеччини

Бонн. — Комуністичний юґославський диктатор Тіто запевнив уряд Західньої Німеччини, що він не думає визнати маріонетковий комуністичний уряд Східньої Німеччини та нав'язувати з ним дипломатичні взаємини. Це запевнення мав дати Тіто західньо-німецькому амбасадорові Карлові Пфайдерові, кажучи в інтерв'ю з ним, що його відношення до Східньої Німеччини є „незмінне". Це запевнення викликало деяке заспокоєння в столиці Західньої Німеччини, зокрема після відвідин Тіта в Москві та спільного совєтсько - юґославського комунікату, з якого можна було думати, що Тіто плянує визнати Східню Німеччину.

Ґротеволь і 6 заступників прем'єра летять до Москви

Берлін, Східня Німеччина. Прем'єр Отто Ґротеволь і шість його заступників в понеділок 16-го липня відлетіли до Москви „для дуже важливих переговорів", як заявив пресовий урядовець. Ця візита відбувається на домагання уряду Східньої Німеччини. Під час цих переговорів мають вияснити важливу для комуністів справу, як далеко можна критикувати Сталіна і до якого ступня можна злібералізувати комуністичну диктатуру. Совєтський амбасадор до Бонну Валеріян А. Зорін вже урядово попрощався з представниками західньо - німецького уряду, бо його відкликали до Москви, де має обняти якесь інше становище. В переговорах в Москві мають також обговорювати справу об'єднання „миролюбної, незалежної і демократичної Німеччини" та справу европейської безпеки.. Східньо - німецькі представники домагатимуться допомоги від Москви, щоб збільшити життьову ступу населення комуністичної Німеччини. З прем'єром Гратеволем їдуть ще такі особи: перший секретар Комуністичної партії в Східній Німеччині — Вальтер Ульбріхт та шість заступників прем'єра: Отто Нушке, д-р Ганс Льох, Віллі Стоф, Фріц Зельбман, Павль Шольц і д-р Льотар Больц.

Комуністична партія Великої Британії дотримується далі московської лінії

Лондон. — Комуністична партія Великої Британії, йдучи за прикладом Франції й Італії, які підчинилися в справі розвінчування Сталіна директивам Москви, забула про свій недавній критицизм проти наслідників Сталіна і своє домагання „основної марксівської аналізи причин й умовин", які привели до „культу особи" і визнала „з захопленням" виправдування Хрущова і совєтської компартії в справі їх співучасти в злочинах Сталіна. Британська комуністична партія „привітала тепло" резолюцію Центрального Комітету КПСС з 30 червня ц. р. „про переможення культу особи і його наслідків" і назвала цю резолюцію „цілком корейною" в з'ясовуванні „помилок" Сталіна. Стверджуючи це, провідники британської компартії заатакували водночас „противників соціялізму" на Заході, які буцімто хотіли використати справу розвінчування Сталіна для розбиття „єдности робітничого (то значить комуністичного) руху у світі". Комуністична партія Вел. Британії проголосила цю резолюцію після того, як члени її проводу Гаррі Поллит, Джан Ґоллен та Берт Рамелсон вернулися з Москви, де вони відбували довгі наради з Хрущовим, Поспєловим і Пономаревим, репрезентантами компартії Сов. Союзу в справі устійнення „нової комуністичної лінії" й одержання нових московських інструкцій.

ЗДА ДОМАГАЮТЬСЯ СОВЄТСЬКИХ ВИЯСНЕНЬ В СПРАВІ ІНТЕРНОВАНИХ ЛЕТУНІВ

Москва. — Американський уряд звернувся через свою амбасаду в Москві до уряду Совєтського Союзу, домагаючись вияснень в справі задержання в совєтських концентраційних таборах щонайменше десятьох старшин і вояків американської авіяції, які попали в совєтські руки з двох пропавших американських літаків. Мова про залогу з морського літака „Прайветір", який був змушений висадитись на Балтійському морі в квітні 1952-го року та з літака Б-29, який пропав під час корейської війни та правдоподібно примусово осів на Японському морі або на Камчатці. Інформації про задержання членів залоги цих літаків в совєтських концентраційних таборах одержав американський уряд від багатьох звільнених в останніх роках в'язнів совєтських концентраційних таборів різних національностей. Згідно з цими інформаціями, один член залоги „Прайветіра" перебував у концентраційному таборі ч. 20 біля Тайшету в східньому Сибірі, а вісім інших членів залоги того ж літака були в каторжних таборах в районі Воркути. Один старшина із залоги пропавшого Б-29 перебував в лікарні на Колимі. Деякі з цих летунів мали бути засуджені „за шпигунство" на 25 років ув'язнення. В американській ноті сказано, що вістки про цих летунів з двох пропавших американських літаків дозволяють на припущення, що в совєтських концентраційних таборах перебувають теж усі інші члени залоги цих літаків. Рівночасно в ноті пригадується, що совєтський уряд зобов'язаний міжнародним правом зголошувати негайно американському урядові задержання з будь-яких причин американського громадянина, або дозволити такому задержаному громадянинові сконтактуватись з відповідним американським дипломатичним представництвом. Нічого з того не зроблено. Тепер уряд ЗДА домагається від совєтського уряду точних даних про цих безправно задержаних без будь-якої вістки американських громадян.

Шепілов пропонує припинення спроб з нуклеарною зброєю

Москва. — Виступаючи під час сесії верховного Совєту, міністер закордонних справ Димітр Т. Шепілов заявив, що Совєтський Союз готовий почати негайно безпосередні переговори з Вашинґтоном і Лондоном в справі припинення спроб з нуклеарною зброєю. На його думку, порозуміння в цій справі можна досягнути трьома шляхами: або через Об'єднані Нації, або з допомогою переговорів між ЗДА, СССР і Англією в рамцях ОН, або з допомогою окремих деклярацій кожного з урядів. Справа інспекції і контролі, за словами Шепілова, не є жадною перешкодою для досягнення порозуміння, бо під сучасну пору неможливо вдержати в таємниці спроби з нуклеарною зброєю. Совєтський уряд уважає заборону відбування спроб з нуклеарною зброєю першим кроком до загальної заборони нуклеарної зброї і до знищення всіх досі випродукованих запасів атомових та водневих бомб. Притокою до своєї промови Шепілов використав заклик японського парляменту в справі негайного припинення спроб з нуклеарними бомбами. На цій же самій сесії, на якій виступав Шепілов, говорив ще член совєтської комісії для закордонних справ Бободжан Г. Гафуров, який атакував З'єдинені Держави Америки за їх небажання співпрацювати в напрямку зменшення міжнародного напруження. Він водночас хвалив Англію і Францію, заявляючи, що вони співпрацюють над зменшенням цього напруження.

Кипрські греки відмовляються говорити про автономію Кипру, поки Макарій на засланні

Нікосія. — Представники організованого грецького населення на Кипрі відмовилися говорити з лордом Редкліффом, британським юристом, який прибув до Нікосії, щоб приготовити проєкт конституції для британської коронної колонії, яка б ґарантувала Кипрові повну автономію. Представники грецького населення підтвердили далі ще раз свої вимоги в справі самовизначення, відбуття плебісциту на Кипрі й евентуального об'єднання з Грецією, але заявили, що вони не будуть з ніким переговорювати, поки їхній релігійний і національний провідник архиєпископ Макарій перебуває на засланні. Представники турецького населення на Кипрі заявили лордові Редкліффові, що вони вітають його прибуття, але не приймуть ніякого проєкту конституції, який піддавав би всю владу в руки греків.

В СВІТІ

● **Старшини в новій західньо-німецькій армії** дістають масово листи, підписані анонімово „Товариство борців за незалежність Німеччини", з закликом, щоб вони зрікалися своїх становищ і виступали з війська. Знову ж у середніх і високих школах в Західній Німеччині, по літніх таборах молоді і по фабриках масово розкинені летючки з закликами до західньо - німецької молоді у військовому віці — втікати до Східньої Німеччини, де їх чекає „рай" і де не потребуватимуть служити у війську. Вся та пропаґанда — діло Комуністичної партії.

● **У чеському місті Злін,** перезваному на „Готвальдово", вибухли заворушення у великій фабриці обуви (колишнього промисловця Ватя, потім знаціоналізованої). Поліція, присмирюючи робітників, чотирьох убила, 13 ранила й 30 арештувала. Пише про це широко західньо-німецька преса. Чехи офіційно заперечують.

● **Єкатерина Фурцева,** колишня робітниця у совєтському млині, тепер єдина жінка в Президії Верховного Совєта, прибула в товаристві своєї 14-річної доньки на чолі 15-членної делеґації того совєтського „парляменту" до Англії, ревізитувати англійських парляментаристів. Вона була у чорному костюмі, без ніяких прикрас і біжутерії. Вона заявила на вступі, що „щаслива, що може оглянути країну Шекспіра і Нютона, Байрона і Ватта, Дікенса і Фарадея". Її донька була дуже перестрашена метушливістю англ. фотографів.

● **На острові Фіджі** на Тихому океані продано на публічній ліцитації „примарний корабель Джойта" за $5,400. В жовтні мин. року знайдено той корабель, як плив по спокійному плесі океану кількасот миль від привичного шляху, без одної живої душі на покладі. Де поділися 25 осіб залоги й пасажирів, слідство не змогло збагнути. Подібний прецеденс був із кораблем „Мері Сілесто" в 1872 р.: знайдено його на Південному Атлантику, а в ресторанній залі були заставлені столи до бенкету. Як, чому й куди зникли капітан, його дружина, моряцька залога і пасажири, ніхто досі не дізнався.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КОНҐРЕС УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

В днях 5, 6 і 7-го липня ц. р. відбувся у Вінніпеґу, в репрезентативному готелі Росл Александра, п'ятий з черги Конґрес Українців Канади, найвищої політичної репрезентації наших братів у тій сусідній країні. Конґреси канадійських українців відповідають нашим конґресам у ЗДА, хоч, очевидно, вони мають підкреслений канадійсько-український характер, відбуваються на загальному тлі країни та й мають деяку відмінну структуру, хочби у виборі репрезентаційних органів, що їх вже згори означується статутом. Проте, ці конґреси, крім структуральних та внутрішньо-організаційних різниць, мають ту саму репрезентаційну ціль і те саме провідне мотто: допомогти українському народові в його змаганнях до волі.

П'ятий Конґрес Українців Канади доказав, що він має ще одну спільну рису з нашими конґресами у ЗДА. З усіх бо інформацій, що про цей Конґрес ми маємо, виходило б, що він був дещо подібний до останнього нашого конґресу і своїм перебігом і своїм результатом, із поважними „світлами" в зовнішньо-репрезентативній ділянці, та деякими „тінями" у своїм перебігу та внутрішньо-організаційним вислідом.

У першу чергу спільністю наших конґресів в ЗДА і Канаді є — як висловилась одна українська газета в Канаді — „багато парад, але мало нарад". Виголошується довгі промови і привіти, довгі доповіді на організаційні і принципові теми, влаштовується деякі інші імпрези і це майже в цілості виповнює призначений на конґрес час, а на ділові наради, на підсумки і на ухвали та, в першу чергу, на голоси і завваги „народу", себто делеґатів, які великим коштом грошей і часу приїжджають в деяких випадках із віддалі на тисячі миль, того часу вже цілком не вистачає і люди вертаються назад до своїх місцевостей не тільки без нового одушевлення і заохоти, але й з огірченням та розчаруванням.

Ці недомагання були на нашому конґресі, і вони, виходило б, повторились і на останньому конґресі наших братів у Канаді. Що більше, там майже дослівно повторилась процедуральна справа з резолюціями, зокрема з резолюцією в справі УНРади, кінцеве вирішення якої теж передано Екзекутиві КУК.

Все ж таки було б рисковно говорити тільки про успіх або неуспіх Конґресу. „Світла і тіні" — це правильна характеристика і проблема тільки в тому, що переважає. Про тіні, цілком правильно, пише більше наша канадійська преса, бо вони їй видніші і це її обов'язок звертати увагу на недомагання. Але для нас, для всієї української спільноти поза Канадою і, думаємо, теж для української справи, абсолютно переважають світла, за які можна нашим братам у Канаді тільки поґратулювати. Ми маємо з цього Конґресу одушевлений звіт нашого американського гостя на тому Конґресі, проф. Кларенса Меннінґа. Ми маємо в руках добрих два десятки вирізків із різних канадійських газет з цілої Канади, з яких направду могутнім голосом пролунала українська правда саме у зв'язку з цим Конґресом. І коли наші канадійські брати дорікають собі, що на їхньому Конґресі було „більше парад, ніж нарад", то є велика проблема, чи самі ці паради, які в першу чергу відбились таким сильним відгомоном у канадійській пресі, не принесли більше користи українській визвольній справі і більше слави канадійським українцям, ніж їх були б викликали навіть найбільш ділові, але „тихі" наради і рішення.

Очевидно, що ми, американські і канадійські українці, могли б створити кращий балянс між парадами і нарадами та краще збалянсувати внутрішньо-організаційний та зовнішньо-репрезентаційні успіхи наших конґресів. Це варто пам'ятати на майбутнє та відповідно приготовляти програми наших конґресів і їх переводити. З другого боку було б так само „тінню", якщо б ми попали в другу екстрему і виключною діловістю наших нарад замикались в ґетто, бо саме „паради", призначені для наших американських чи канадійських співгромадян, найчастіше звертають увагу та відбиваються відповідним відгомоном у країні, що з черги поширює українську правду, а це одна з наших головних цілей.

Не від речі буде теж згадати, що і на нашому конґресі, і на конґресі наших братів у Канаді, одною з найбільш спірних і більше або менше невирішених проблем була справа не так нашого відношення, як радше нашої оцінки та нашого погляду на українську політичну репрезентацію у вільному світі, до якої ми самі маємо тільки посереднє відношення та на яку ми можемо тільки до деякої міри впливати, але якої наша американська чи канадійська спільноти не можуть вирішувати. Наші брати на еміґрації в Европі не тільки нам заощадили б тих труднощів, але й допомогли б нам віддати кращу прислугу українській визвольній справі, якщо б уже нарешті ту справу впорядкували.

НА МІСЯЦЬ ПЕРЕД КОНВЕНЦІЯМИ

Всього один місяць ділить нас від конвенцій двох великих політичних партій, що знову в цьому році будуть змагатися за помешкання для свого репрезентанта у Білому Домі. 13 серпня ц. р. збирається в Шикаґо конвенція Демократичної партії, а 21 серпня в Сан Франсіско конвенція партії Республіканської.

Зацікавлення народу зосереджене радше на Шикаґо, бо в Сан Франсіско не очікується ніякої сенсації. Вияснення президентом Айзенгавером, що він підтримує своє рішення кандидувати — розвіяло рештки сумнівів, існуючих в республіканських колах. Вибір делеґатів на республіканську конвенцію відбувався скрізь без найменшої кампанії і без ніякої контроверсії. Єдина кандидатура Д. Д. Айзенгавера була така ясна і безспірна, що не було навіть натяку на можливість, щоб хтонебудь з республіканських діячів зголошенням свого прізвища захотів вводити неповажний заколот, без ніякого істотного значення. Такий самий спокійний образ одностайної республіканської маніфестації за кандидатурою Д. Д. Айзенгавера пануватиме ще на делеґатсько-конвенційних виборах в стейтах Вашинґтону, Ню Мексика і Вирджинії. Єдиний закулісовий спір, такий тихий, що майже не дістається на сторінки газет, відбувається за особу кандидата віце-президента ЗДА: завжди ще називають прізвища колишнього двократного невдачного кандидата на президента і довгорічного губернатора нюйоркського стейту Томаса Дюї, колишнього міннесотського губернатора, що в Адміністрації през. Айзенгавера займав різні високі становища (адміністратора закордонної допомоги, спеціяльного делеґата для справ роззброєння), Гаролда Стассена й інших, проте загальна опінія така, що республіканська конвенція в Сан Франсіско без ніяких дебат і голосувань над особами кандидатів прийме відразу в першому голосуванні, чи просто акламацією, ту саму „дружину", що її вибрано 11 липня 1952 року в Шикаґо: Д. Д. Айзенгавер і Ричард Ніксон. Це правда, що останнього не дуже люблять, але не люблять його радше демократи, як республіканці, серед яких Р. Ніксон є одною з найбільших „надій на майбутнє": людина молода, „динамічна", з великим законодатним і закордонно-політичним досвідом, активна, добрий промовець, беззастережний ворог комунізму, популярний в комбатантських колах і добре ознайомлений з проблемами безпеки країни, наближений до правого крила партії, але й льояльний співробітник центрової і ліберальної Адміністрації Д. Д. Айзенгавера — може якраз Ричард Ніксон є сьогодні найкращим для республіканців кандидатом на віце-президента.

Інакше справа представляється на демократичному відтинку. Правда, сен. Істес Кіфовер відпав, як поважний кандидат, але залишився як потенціяльно небезпечний противник Адлея Стівенсона в ролі диспонента немалою скількістю делеґатських голосів, що їх може перекинути в користь — третьої кандидатури. Цією найповажнішою кандидатурою є вже одверто нюйоркський губернатор Аверелл Гарриман. Він саме тепер об'їздить середні й деякі південні стейти, щоб здобути собі там або симпатії конвенційних делеґатів, або виборців, що не скрізь те саме (наприклад, у південних стейтах можна здобути собі прихильність маси неґрів, але водночас загирити голоси партійних делеґатів!). Про особу Аверелла Гарримана була вже мова. Його прикмети безперечні: репрезентаційна поява, дуже добре прізвище, адміністраційний і дипломатичний досвід і хист, знайомства у широкому світі і зокрема добре знайомство совєтського терену, врешті німб переможця в традиційно-республіканському нюйоркському стейті. „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" вказує на ще одну загальну відому рису А. Гарримана: це був би найбагатший чоловік, який старався за пост президента З'єдинених Держав. Бо Аверелла Гарримана „оцінюють" на кругло — 50 мільйонів долярів. Він є співвласником великого банкового дому в Ню Йорку, власником 24.816 шерів залізничої компанії Юніон Пасіфік, людиною, якої річний дохід нікому невідомий, бо відомо тільки, що 50.000 дол., що їх дістає річно як платню губернатора, це тільки частинка доходів із прерізних джерел, між якими є теж ґазолінові проводи, летунські компанії, молочарські вироби і продаж реальностей. Це правда, що кандидатура Гарримана розв'язала б Демократичній партії турботи за виборчий фонд, але правда теж, що хоч він переміг республіканського противника в Ню Йорку, то найбільша трудність була б таки у перфконанні всього працюючого світу, що цей мультимільйонер з ліберальним світоглядом був би добрим заступником їхніх інтересів.

Зате в останньому часі висунувся вперед — Гаррі С. Труман. Появились навіть часописні міркування, що заступник Ф. Д. Рузвелта і попередник Д. Д. Айзенгавера, міг би стати його найгрізнішим суперником, кинувши на терезки прикмету, що її не має ні один із існуючих дійсних і потенціяльних демократичних кандидатів: популярність на крайовому терені, від океану до океану. Сам Г. Труман рішуче заперечив свою кандидатуру і заявив, що коли його на конвенції й вибрали б, то він не прийняв би вибору. Зате він займає тепер ключеву позицію найвпливовішого діяча в Демократичній партії, який своїм становищем може вирішити перемогу чи прогру змагунів на шикаґівському грищі 13 серпня ц. р. Труман підкреслив свою „невтральність", яку порушив тільки, в неґативному сенсі, у відношенні до особи І. Кіфовера. Він обідав з Гарриманом, зараз після свого повороту з Европи, потім мав зустріч теж з Стівенсоном. Він їде до Шикаґо, мовляв, щоб „придивлятися", і вестиме активну виборчу кампанію за кожним кандидатом, що його вибере конвенція...

Немає потреби повторювати всякі персонально-виборчі комбінації, від яких повно на часописних сторінках. Партійні штаби устійнюють останні деталі стратегії на конвенційних нарадах. Головним промовцем на Демократичній конвенції буде молодий губернатор з Теннесі Дж. Клемент, республіканського промовця виберуть на нарадах, що відбуваються тепер із през. Айзенгавером. На сенатській Комісії для внутрішніх справ, з нагоди дебати над призначенням нового асистента секретаря внутрішніх справ, виринула проблема етики у передвиборчій боротьбі. Демократи закинули республіканцям, що вони раз-у-раз причеплюють цілій Демократичній партії демагогічний ярлик комуністичних симпатій. Знову ж республіканці звернули увагу, що демократи ра-у-раз називають республіканську Адміністрацію помелом великого промислу, торгівлі і фінансів. Обидві сторони погодились, що такі методи негарні, що не треба б їх уживати, але, що у виборчій гарячці — не вдасть їх оминути. Нарід не дуже журиться цим, знаючи, що демагогічні закиди одних проти других мовкнуть з Америці з хвилиною проголошення вибору нового президента і що двопартійна система в ЗДА не є джерелом паралізуючої боротьби, а творчого суперництва, палких дискусій і — співпраці.

Євген Онацький

ПРОТИ МОСКОВСЬКОГО ОБМАНУ

Останній тиждень місяця червня позначився для української спільноти в Буенос Айресі інтенсивною діяльністю. 28 червня мав відплисти до Одеси пароплав „Санта Фе", а на ньому, як оповідали, 1.200 українців. Як виявилося, ця остання цифра була перебільшена, але все ж залишався факт масової реемíґрації з Арґентини до СССР, і над цим фактом все частіше почали спинятися громадські й політичні чинники, шукаючи не тільки пояснень, але й засобів, як тому небажаному явищеві зарадити: бо ж Арґентина все була відкритим полем для іміґрації, а не для інтриґ чужих еміґраційних аґентів.

Українська Центральна Репрезентація вирішила, що прийшов сприятливий момент, щоб заманіфестувати перед арґентинським громадянством думку в цій справі української національної спільноти і скликала на суботу 23 червня пресову конференцію в приміщенні Українського Клюбу, де має вона і свій осідок. На запрошення відгукнулася вся українська місцева преса, а також представники організацій — „Відродження", „Просвіти", Українського Католицького Об'єднання, Братства св. Покрови УАПЦ, Українського Клюбу, Допомогового Комітету, ДОБРУС'у, Союзу Українок, Союзу Українських Комбатантів, Братства І Дивізії УНА, Спілки Науковців, Мистців і Літераторів. З арґентинської преси були заступлені щоденники „Ля Крітіка" „Клярін" і „Нотісіяс Графікас".

Репортер „Крітіки" в числі з 24 червня так описував цю Пресову Конференцію:

„Українці Арґентини зібралися, щоб запротестувати проти реемíґрації своїх земляків до СССР. У нашій газеті ми вже писали про масовий виїзд до СССР. Учора зійшлися представники українських організацій в осідку УЦРепрезентації, щоб заняти в цій справі відповідне становище. Це — справа протесту проти московського комунізму і його метод пропаґанди і, з точки погляду українців, московського імперіялізму, який позбавив Україну державної незалежности 1918 р., — імперіялізму, що його започаткували ще російські царі, і що тепер, з допомогою троянського коня — комунізму, намагаються опанувати весь світ.

„Це зібрання очолював голова УЦР, проф. Є. Онацький, доповідав секретар УЦР М. А. Рубінець... Промовець протестував проти кампанії „повернення на родіну", жертвою якої падають тисячі громадян. Він сказав, що в Арґентині живе 200.000 українців, які чекають визволення 45-мільйонового українського народу з-під московської окупації..."

Часопис зацитував головні уступи з Комунікату УЦР, який було роздано присутнім. Подібні ж, менші, замітки з'явилися також у „Нотісіяс Графікас", в „Кляріні" і в „Лібертад" (Авелляneда).

Ось повний текст Комунікату УЦР, розданого при цій нагоді:

Комунікат до преси

З огляду на ту завзяту кампанію, яку проводять офіційні й не-офіційні аґенти Москви та її сателітів в Арґентині за „поворот на родіну" серед чисельної української давньої еміґрації, що була загосподарилася в цій гостинній країні, вважаємо потрібним довести до відома арґентинського громадянства наступне:

Українська національна спільнота, об'єднана навкруги Української Центральної Репрезентації в своїх культурно-освітніх організаціях, висловлює за нашим посередництвом свій одностайний протест проти облудної пропаґанди, жертвою якої падають малоосвічені довірливі люди, що в них аґенти Москви використовують любов до далекої Батьківщини та тугу за рідною культурою для прикритих імперіялістичних цілей. Арґентина завжди була полем для іміґрації, а не для еміґрації, і треба подивляти спритність аґентів Москви, що зуміли перевернути цей нормальний стан речей і спонукати тисячки людей, що вспіли вже були навіть зажити заможним життям, продавати надбане майно — хати і підприємства — за безцін, щоб „повернутися на родіну", де їх чекає, як ми певно знаємо, дуже незавидна доля.

Московський імперіялістичний уряд, що контролює вже одну третину земної кулі, пильно працює — без огляду на облудні, ніби примирливі, заяви останніх часів — щоб здійснити мрію Леніна і Сталіна і опанувати весь світ. Для цього мають служити все нові п'ятирічні пляни, для здійснення яких він використовує все підвладне йому населення, накидаючи йому справді каторжні роботи за мінімальну оплату праці. Лише кілька місяців тому Хрущов заявляв, що для розбудови важкої промисловости за Уралом (в Сибірі) бракує робочих людей. Всі чужинці, які побували в СССР, стверджують, що в СССР навіть і жінки виконують, — очевидячки, через брак робочих рук, — незвичайно важку працю, що в усьому світі припадає тільки чоловікам. Щоб здобути потрібні робочі руки, московський уряд проголосив недавно демобілізацію 1,200.000 вояків. За московською пропаґандою, ця демобілізація мала б бути доказом „миролюбности" Москви і спонукати й Захід до роззброєння й духової демобілізації. Але, насправді, як це бачимо і з урядових повідомлень, всі ці здемобілізовані вояки мають бути кинені на фронт праці в важкій промисловості, — саме в тій промисловості, що потрібна Москві для здійснення її імперіялістичних плянів.

Кампанія за „поворотом на родіну" має давати Москві приплив кваліфікованої робочої сили, що набула досвід за кордоном. Оповідають, що з першого транспорту, що прибув на „Ентре-Ріос" з Буенос Айресу до Одеси, всіх молодих людей було негайно виділено і, не вважаючи на протести, відіслано в Сибір, хоча вони їхали „на родіну", себто, в Україну. Одночасно, переконується давніх еміґрантів (уважаємо потрібним підкреслити, що ця пропаґанда має успіх тільки серед давніщих еміґрантів, які ніколи не жили під комуністичним режимом), що справжній добробут і щастя вони можуть знайти тільки „дома", де, мовляв, уряд забезпечує кожному, хто працює (а наші люди всі працюють!) високий стандарт життя.

Ми не можемо не протестувати проти цієї облудної пропаґанди, в якій беруть участь і офіційні представники СССР, бо бачимо, як мало досі робиться, щоб дати бідним людям, які падають жертвою цієї пропаґанди, справжній образ життя в Совєтському Союзі, і зокрема в Україні, де робітники працюють по 12 годин на день, одягаються в ганчір'я і не знаходять досить поживи для себе й своїх дітей в цій колишній коморі світу.

Ми стверджуємо необхідність припинити цю облудну пропаґанду „повороту на родіну", що в ній, крім приманливих обіцянок, вживається часто й шантажу, морального терору та інших неморальних засобів. Аґенти Москви вишукують адреси наших людей і починають завчасу бомбардувати їх сфабрикованими листами, різними пропаґандивними виданнями, запрошеннями на кінематографічні вистави, в яких висвітлюється різні „осяги родіни", щоб потім перейти до погроз в роді тих, що „ми зрадників по всіх усюдах знайдемо" і т. д. і т. д. Бувають погрози і репресій над близькими, що залишилися на територіях, які захопила Москва, і стероризований еміґрант, що його життя буває іноді і так не легке, піддається зрештою підступній систематичній кампанії... Звертаємо увагу, що совєтські консульства дають дуже радо совєтські пашпорти в таких випадках навіть і тим, хто давно вже став арґентинським громадянином.

Мусимо якнайгостріше запротестувати проти цієї підступної кампанії за „поворотом на родіну", бо, реасумуючи, вважаємо її незвичайно неморальною і загрозливою для добробуту й навіть життя тисяч громадян, що падають жертвою безсовісної пропаґанди.

За Управу Української Центральної Репрезентації підписали цей Комунікат голова проф. Є. Онацький та секретар М. Рубінець.

В неділю 24 серпня о год. 10.25 п. М. Рубінець, секретар УЦР, що має вроджений талант і голос найкращого диктора, виголосив через радіовисильню „Бельґрано", найбільшу й найкращу в Арґентині, „Звернення УЦР до українців, що задумали повернутися ,на родіну'". В понеділок це „Звернення" було повторене в радіовисильні „Арґентіна", в вівторок — радіовисильні „Ель Пуебльо", а в середу — радіовисильні „Рівадавія". Це все — в столиці. Крім того, це ж „Звернення" записане на тасьму, мали повторити 14 радіовисилень в середині країни. Зміст „Звернення" більш-менш відповідав „Комунікатові до преси".

(Закінчення на стор. 3-ій)

НА ТЕМИ ДНЯ

„Вороги народу" в редакції „У. Щоденних Вістей"

В редакції друкованої українською мовою нюйоркської „прогресивної" газети „У. Щоденні вісті", проходить після де-сталінізації Сталіна процес повного замотличення. На першій сторінці, напр., щоденнівські „прогресисти" друкують заяву проводу американської компартії, в якій „осуджені вияви антисемітизму в Польщі, а на четвертій цього ж самого числа називають повідомлення про антисемітизм в Польщі „брехнею буржуазних кореспондентів". Причини такого замотличення можна б евентуально дошукуватися в наявності „ворогів народу" в згаданій „прогресивній" редакції, які — діють наполегливо в напрямі дескридитації Совєтського Союзу і зокрема „щасливого життя" українського народу під совєтами. Майже бо в кожному числі вони друкують „українські народні прислів'я", зміст яких багатомовно віддзеркалює теперішню дійсність у поневоленій та безпощадно експлуатованій Україні (подаємо тільки з двох чисел „Щоденних Вістей" з 3 липня й 11 липня ц. р.):

„Нізавіщо і рук зачепити, щоб було як жити.

Маюся, як голий у терну!

Дожились до того, що нема нічого.

Не живе, тільки дні одживає.

Б'ється, як риба об лід.

У голоти безліч турботи.

Як засипаю, тоді тільки й лихо забуваю.

Ані печі, ані лави, і на столі нема справи."

„Хоч грошей нема, та в одежу вбився: розкрий поли, то й ноги голі.

Родився без сорочки, так і вмру без штанів.

Прожив, як у ступі стовк: ні смаку, ні знаку.

Дожився: штани одні, а сорочок ще менш!

Куди не оберни, то все дірки зверху.

Вітром підбито, а морозом підшито.

На світі стільки лат, як на селі хат."

Прислів'я ці — подавані без коментарів і приміток — справді малюють як не можна краще картину тієї дійсности, в якій доводиться жити українським народним масам в СССР.

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

У СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА

Збірник праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13-го травня 1956.

(33)

Василь Мудрий

ІВАН ФРАНКО ЯК ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

Мабуть з тієї причини Франко перебував часто у Коссаків. Там він багато читав і писав. Вечорами виходив до Дрогобича і зустрічався там із робітниками та з гімназистами. Між цими останніми визначався тоді І. Дашинський, якого Франко оточив своєю опікою і мав великий вплив на його освіту. Дашинський став потім лідером польських соціял-демократів, а згодом маршалом польського сойму в відродженій Польщі. Він мав поважний конфлікт із Й. Пілсудським. Іван Коссак оповідає, що, крім праці серед дрогобицьких робітників та гімназистів, Франко присвячував багато часу й уваги селянам, які його відвідували в домі Коссаків.

Іван Франко співпрацював тоді у всіх т. зв. радикальних публікаціях, і хоч вони мали короткий вік, опублікував у них багато цінних статтей та прозових і поетичних творів. Це були: часопис „Громадський Друг" і збірники „Дзвін" і „Молот". В 1881 р. І. Франко видав на спілку з Іваном Белеєм місячник „Світ", що не проіснував навіть одного року. До „Світу" Франко писав з Нагуєвич. У тому ж часі він вислав кілька новель і статтей до щоденника „Діло" (став щоденником в 1880 р.).

У 1883 р. відбулось заходами народовців друге всенародне віче у Львові. Михайло Лозинський подає, що Іван Франко виготовив для цього віча реферат про економічні справи, а Михайло Возняк пише, що Франко виготовив не цілий реферат, а тільки ту його частину, що містила критику крайової, галицької польської господарки. Цей реферат виголосив на вічу інж. Василь Нагірний і зробив ним величезне враження. У тому ж році Іван Франко почав співпрацювати постійно в „Ділі" та в народовецькому журналі „Зоря". У 1885 р. він припинив цю співпрацю і виїхав до Києва, щоб підготовити базу для видавання нового журналу у Львові. Вернувшись з Києва, І. Франко під впливом деяких наддніпрянських діячів, а в першу чергу Кониського, та під впливом деяких галицьких приятелів обняв редакцію журналу „Зоря", але вже на весну 1886 р. перервав редаґування і виїхав знов до Києва. Там тоді він і одружився з Ольгою Хоружинською, донькою українського поміщика, що перебувала в Києві у своєї сестри Анни Трегубової по закінченні Дівочого Інституту. Іґнат Житецький пише про це вінчання так: „Мабуть, у домі Е. К. Трегубова познайомився І. Франко (в 1885 р.) з молодшою сестрою дружини Трегубова Ольгою Хоружинською. Восени він до неї листовно присватався, і сестри Анна Трегубова і Ольга подорожували в кінці 1885 року до Львова, щоб подивитись на нареченого в оточенні його звичайного, буденного життя. В травні місяці 1886 р. Франко вдруге приїхав до Києва і оселився у галичан-студентів Крачковського та Киричинського" в домі „Мінеральні води", що їх власником був галицький еміґрант інж. Володимир Качала, син галицького діяча і політика о. Степана Качали. (Див. про це статті: Омеляна Киричинського п. н. „Франко в Києві" й Іґната Житецького п. н. „Одруження Івана Франка". Обидві статті видруковані в 6-ій книзі журналу „Україна" з 1926 р. в Києві). Далі Житецький пише, що молоді зараз же після вінчання виїхали до Львова, а „через кілька днів київські жандарми схаменулися і зробили трус у Киричинського, шукаючи галичанина-соціяліста", себто Івана Франка. Священик Трегубов, що вінчав Франка, мав поважні прикрощі, а власник „Мінеральних вод" інж. Володимир Качала, хоч і не мав прикрощів із жандармами, але був тоді втягнений на список „неблагонадьожних" і йому згодом відмовили надати право громадянства (Див.: Ом. Киричинський).

Іґнатій Житецький пише з тієї нагоди ще таке: „Більше чим чверть віку Франко не був у Києві після свого шлюбу. З чотирьох тисяч карбованців жінчиного посагу значна частина пішла на видання в 90-х роках збірників „Житє і Слово" (Видавала Ольга Франко, а редаґував Іван Франко). Прибутки з літературної праці завше у Франка були випадкові і недостатні; приходилось часто бідувати, бо сім'я зростала".

У 1887 р. Франко підготовляв видання часопису „Поступ". В проспекті, яким заповідав появу часопису, була опублікована його програма. М. Возняк цитує цей проспект у названій вище праці і пише, що „це властиво програма нової партії, що мала гуртуватись навкруги „Поступу". Тому, що поліція проспект сконфіскувала, Франко понехав видавання цього часопису. Натомість почав видавати в цьому ж році „Наукову Бібліотеку".

Павлина Різник:

ЧВЕРТЬ СТОРІЧЧЯ У.З.Х.

В час Свята Праці, 1, 2 і 3-го вересня 1956 р., Український Золотий Хрест врочисто відзначуватиме 25-річчя своєї відповідальної й важкої діяльности. Двадцять п'ять років то таки поважний шмат часу. Скільки в ньому було мрій і надій, скільки в ньому різнородного змісту праці, скільки радісних подій і успішних акцій, скільки різних неуспіхів і клопотів. І ми свідомі того, що ще дуже багато можна було зробити і ще дуже багато полишалося невиконаним, але вклад Головної Управи, всіх наших численних відділів і членства позначився й на розвиткові цілої нашої еміграції і її здобутків.

Ідея створення Українського Червоного Хреста в ЗДА жевріла в серцях маленької горстки медсестер і членів Українського Червоного Хреста в Україні, що опинилися в Ню Йорку по невдачній спробі відновлення української державности. Аж коли Організація Державного Відродження України скріпилася в ЗДА і почала все більше надавати печать свого духа й відділовувати на всі ділянки іміграційного життя, тоді передове жіноцтво ОДВУ рішило зреалізувати мрію створення Українського Червоного Хреста... І вона стала дійсністю!.. Почав діяти УЧХ-ОДВУ. І через кілька років під тією назвою велася праця. Аж у 1939 р. за порадою Американського Червоного Хреста змінено назву на Український Золотий Хрест і ту назву заінкорпоровано в квітні 1940 р. Сталося то тому, що перед другою Світовою Війною окупанти українських земель старалися знищити український визвольницький рух і всі його передові організації, в тому й Український Червоний Хрест ОДВУ. Щоб добитися цього, сипалися протести до Американського Червоного Хреста і до Державного Департаменту в Вашингтоні, проти вживання українцями назви Червоного Хреста, бо тільки державні народи мають на це право. І від 1939 року до сьогодні ведеться та сама праця, для тих самих цілей і завдань, хоч під зміненою назвою. Але ніхто з передових членкинь не перестав мріяти й вірити, що прийде час, що Український Золотий Хрест стане зародком Українського Червоного Хреста, організації державного народу.

Український Золотий Хрест не поставав для якихось модних і ефемерних феміністичних цілей, для того тільки, щоб об'єднувати у своїх рядах жіноцтво, яке находило б тут розвагу й може духовий корм, але поставав він у першу чергу з потреба використання кожного українського серця, кожної української руки для допомоги визволенню українського народу, для допомоги революційній боротьбі українського народу на рідних землях, яка велася там під кермою Проводу ОУН. А тому нашим першим завданням було нести допомогу жертвам Національної Революції, жертвам ворожого терору, політв'язням, втікачам і скитальцям. А для вдержання відпорности й сили українського народу Український Золотий Хрест по своїй змозі старався приходити з допомогою потерпілим від повеней, голоду й нужди та для цієї ж цілі допомагано різним нелегальним товариствам, як Рідна Школа, Просвіта, будові Народних Домів і т. п. І для тих цілей Український Золотий Хрест перевів десятки різних акцій. І Український Золотий Хрест усі гроші до сотика відсилав на призначене місце. Не було в ЗДА до другої Світової Війни ні однієї організації, щоб більше праці вкладала у допомогові акції і щоб більше висилала на ті харитативні цілі. Український Золотий Хрест так у цілому посвятив себе для тих харитативних цілей, що не мав часу ні засобів на свою господарську розбудову. Не мали ми ні своєї власної канцелярії, ні своїх канцелярійних приладів, ні ніхто, навіть із тих, що ввесь свій час присвячували організації, не діставали ні одного сотика винагороди, і то в час, коли УЗХ начисляв поверх 60 відділів і праці було надто багато. Не мали ми власного органу й свою сторінку друкували в органі Центральної Управи ОДВУ. Всю активність у самій Головній Управі і по відділах та успішність наших акцій завдячуємо в першу чергу ідейності й відданості нашого передового активу й загалу членства та допомозі усього патріотичного громадянства.

Та Український Золотий Хрест не обмежував своєї діяльности тільки до допомогових акцій, бо як червонохресна організація ми старалися вишколювати будучих мед-сестер чи то спеціяльними курсами, чи заохотою вступати нашим молодим членкам на відповідні курси і школитися в тому званні. В час війни численні наші відділи і членки включилися до праці в Американському Червоному Хресті, де ходили шити бандажі й інші речі та куди пересилано поважні збірки.

Перед другою світовою війною Головна Управа УЗХ підготовлювалася до закуплення санаторії в одній із невтральних країн Европи, де б могли найти приміщення, захист і лікування хворі політв'язні й утікачі, але вибух війни перешкодив реалізації цього задуму. Також Головна Управа УЗХ мала думку створити залізний фонд УЗХ, щоб у слушний час можна було негайно прийти з поважнішою допомогою потребуючим, чи навіть вивінувати й вислати цілі санітарні валки й забезпечити воюючих бодай найпотрібнішими ліками й медичними інструментами. Та приходилось УЗХ допомогати різним справам і то наглим так, що в касі УЗХ ніколи довго не задержувалися жадні фонди. По другій Світовій Війні УЗХ зактуалізував справу курсів цивільної оборони, що саме у теперішній час дуже корисні й потрібні й то для всіх.

Крім допомогових акцій і червонохресної праці УЗХ був і організацією суспільно - громадською, бо треба було для успішности наших акцій мати сильні й чисельні відділи. А далі треба було вести культурно-освітню й виховну працю не лише для самого членства, але й для загалу. Сходини, доповіді, дискусії, святочні сходини, різного роду імпрези й свята, забави й пікніки, все це також належало до діяльности УЗХ. Додати до того ще піклування дітьми, творення дитячих садків, юних відділів чи доросту УЗХ, підготовку до таборів молоді, аж тоді побачимо ту всебічну, різнородну й велику діяльність Українського Золотого Хреста. Діяльність на протязі чверть сторіччя.

Приїжджаймо всі, делеґати і членки-гості, на ювілейний з'їзд Українського Золотого Хреста з піднесеними чолами й ясною радістю в очах, бо не зважаючи на деякі невдачі, недомагання і недотягнення тут і там, ми спільними силами зробили дуже багато, а з того ми всі мусимо лише радіти. На з'їзді ми всі спільно знову переглянемо пройдений шлях, проаналізуємо наші успіхи й недомагання й наші будучі завдання на тлі української сучасности й потреб, а тоді спрямуємо всю нашу енерґію й наш запал і жертвенність на пожвавлення дальшої праці, на її поширення, щоб виявити себе гідними членками української спільноти, гідними членками українського визвольницького руху.

З Української Преси

РЕПАТРІЯЦІЯ Й КОЕКЗИСТЕНЦІЯ

„Український Самостійник" (Мюнхен) з 8 липня, у статті „Репатріяція й коекзистенція" розглядає дотеперішні висліди й майбутні можливості репатріяційної акції сов. уряду на українському еміґрантському терені:

„... Пам'ять про трагічну долю перших наших політичних поворотців і взагалі серед українців не допустить покищо до більших репатріяційних явищ серед політичних еміґрантів, тим більше, що теперішній політичний клімат в Україні далекий до того, який був у добу українізації. Але не треба забувати, що деякі позначне полекші в Україні слідні й росіяни можуть з тактичних причин їх ще побільшити. Тому може трапитися, що хтось охоплений тугою за батьківщиною й глибоко розчарований своїм побутом на Заході, скаже собі, що краще покласти свої кості в рідній землі, а при цьому щось корисного зробити для розбудови й розвитку України, ніж далі непотрібно каратися на еміґрації.

Це могло б теоретично трапитися, хоч українська громадськість на чужині після „повороту" Крутія, незначної постаті нашої еміґрації, не занотувала навороту подібної афери. З другого боку треба думати, що потенційні „крутії" серед нас далі находяться й вони у відповідний час, коли їхня роля диверсантів буде покінчена, будуть відкликані „на родіну" і їхній поворот пропаґандивно будуть використовувати.

Але не про таких поворотців, фактично таємних диверсантів російської поліції нам йде. Диверсанти під сучасну пору багато лиха вчинити не можуть. Більшої шкоди могли б завдати „ідейні" політичні репатріянти, насправді опановані почуттям еміґрантської безнадії люди, що кидалися б у большевицьку прірву фактично на те, щоб у найкращому випадку зложити свої кості в Україні, хоч правдоподібніше вони спочинуть в далекому Сибірі.

Як згадано, покищо таких очайдухів серед українців нема..."

„ДИВНИЙ ВИРОК НІМЕЦЬКОГО СУДУ"

„Українські Вісті" (Новий Ульм) з 14 червня ц. р. приносять під цим заголовком таку інформаційну замітку з власним коментарем:

Не зважаючи на те, що спійманий совєтський шпигун повністю признався до вини, Найвищий Суд Баварії виніс в його справі оправдувальний вирок. Вишколеного в Києві й Москві шпигуна, що мав завдання шпигувати за діяльністю української антикомуністичної еміґрації в Німеччині, було звільнено з-під арешту.

Найвищий Суд Баварії мотивував такий вирок тим, що йому забракло юридичних підстав для покарання шпигуна, діяльність якого не направлена ні проти Німецької Республіки, ані проти альянтських збройних сил, карність за що передбачена німецькими судовими законами. Шпигун, за твердженнівам суду, мав завдання шпигувати за українськими еміґрантськими організаціями та розвідати, де й кого вишколюють ті організації для засилання до СССР.

Гадаємо, що виправдання шпигуна, некарність шпигунства проти політичної еміґрації не в'яжеться з законами, які ґарантують безпеку політичним еміґрантам у вільному світі та німецьким законам про прирівняння прав бездержавних чужинців до прав німецького населення.

38-літній шпигун Георг С. народився на Закарпатті. Під час війни служив у охоронному відділі німецького верхмахту в Польщі, потім в Австрії в Лінці. Зразу ж по війні повернувся до СССР. В Києві закінчив однорічну шпигунську школу МВД. Першу практику сексота-провокатора відбував в СССР, пізніше в Празі, перебуваючи в Чехословаччині, вивчав місцевості на кордоні між Україною і Чехо-Словаччиною, бо вже тоді дістав завдання готуватись до праці в Західній Німеччині, де йому треба буде знати напам'ять леґенду про „втечу з України".

Після того його знову повернули в СССР на більш ґрунтовний вишкіл в чужому оточенні та на ознайомлення о станом еміґрації за кордоном.

За кілька місяців перед відрядженням на Захід його влаштовано на одному підприємстві на працю, а звідти був „заарештований за саботаж". Совєтська розвідка, побоюючись інформацій за кордон від підпільної мережі на Україні, поробила все можливе, щоб з С. зробити такого політичного втікача, що не викликав би ні в кого сумніву.

Шпигун прибув до Західньої Німеччини нелеґально, перейшовши кордон з Східньої Німеччини. Тут, видаючи себе за втікача з України, він ретельно почав виконувати доручене йому завдання, але швидко був заарештований СІС. Після п'ятимісячного слідства справу було передано до Найвищого Баварського Суду, який „за відсутністю відповідного параґрафу" засудив С. лише за нелеґальний перехід кордону до одного місяця тюрми та, зарахувавши йому термін попереднього ув'язнення, відпустив шпигуна на волю.

Через кілька днів С., за його бажанням, передано совєтам.

„Можливо я буду покараний, — заявив Георг С., — але я мушу повернутись".

С. має на Україні родину й, очевидно, побоюючись репресій проти всієї родини, коли б він лишився на Заході, про що його було попереджено при відрядженні, він мусів повернутись до своїх жорстоких хлібодавців, не виконавши їхнього завдання.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Вакаційні стипендії Пластприяту.

Чималий гурт пластової молоді — отинадцятеро дівчат та хлопців — мають змогу виїхати на табір в Іст Четгем, користаючи з допомоги з цьогорічного Свяченого. Цю вістку з великим вдоволенням подала Управа Пластприяту на своїх останніх передвакаційних зборах 23-го червня. Діти, які були б змушені провести літо у місто — зможуть зажити повних чотири тижні у таборі, без сумніву з великою користю для свойого здоров'я та духового розвою. Свячене було імпрезою вміло зорганізованою, а поважний грошовий дохід дав змогу Управі Пластприяту покрити кошти вдержання на таборі тих, що цього найбільше потребують.

Свячене цього року належало до найкращих, на жаль не притягнуло бажаної скількости гостей з-поміж деяких пластових кол. Ледве кількома одиницями заступлений був пластовий сеньйорат дарма, що саме на цій групі членів Пласту лежить обов'язок прикладом засвідчити вагу плекання наших традицій та організаційний і духовий зв'язок двох пластових поколінь. Спільна обрядово-товариська імпреза раз у рік дає для цього найкращу нагоду. На залі не доставало теж виховників хлоп'ячих частин, так що переттяжені обов'язками сестрички зі шкодою для власного дозвілля, мусіли вдержувати порядок між розбавленою дітворою.

Три сотні пластової молоді та двісті гостей, батьків та приятелів Пласту з повагою прислухувалися, як голова Пластприяту інж Б. Соболта в товаристві Станичної Старшини вітав пл. сен. Яра Гладкого, офіційно виделеґованого на Свячене головним командантом Пласту Сірим Левом. Після обрядово-релігійної частини та глибокого змістом слова сеньйора Гладкого, слідувала дуже добра програма, підготована пл. сен. С. Гойдишевою та пл. сен. З. Петріною, а імпрезу завершила мила танкова забава молоді, що тривала до пізнього вечора.

Аналізуючи матеріяльні і моральні висліди Свяченого, Управа Пластприяту на останніх передвакаційних сходинах порішила присвятити у наступному році більше уваги товариському життю нашої пластової молоді. Сучасні виховники починають зараховувати товариське життя молоді до важних виховних чинників, у якому шукають противаги на нездисципліновані вибрики та неконтрольовану свободу молодого подоління. Ми горді з цього, що досі драстичних виховних проблем серед нашої молоді немає, але Управа Пластприяту бере до уваги національний момент, який висувається на перше місце у плеканні товариського життя нашої молоді. На жаль, досі стояло воно у різкій диспропорції з інтенсивністю та вибагливістю публічного товариського життя нашого старшого громадянства. Молодь має дуже мало своїх товариських імпрез, у надто скромних і невибагливих обставинах.

Тому Управа Пластприяту, співпрацюючи зі Станицею, підготовляє на кінець місяця вересня велику забаву молоді, винайнявши для цього найкращу залю Українського Народного Дому та дбайливо плянуючи цілу програму імпрези.

К. Олесницька.

Нюарк, Н. Дж.

Українське Спортове Товариство „Січ".

30 червня відбулися перші Загальні Збори спортової української громади в Нюарку, у висліді яких створено нове українське Спортове Т-во в цьому стейті, третє з черги по „Січі" Елизабет і „Стріли" — Трентон. Збори відбулися в приміщенні „Чорноморської Січі" 506, 18-та Евню, яка згідно з умовою між обома Т-ми буде сталою домівкою нової „Січі". З інших умов слід відмітити одну з найголовніших, згідно з якою члени УСТ „Січ" мають вступити також в активні члени „Чорноморської Січі", а тим самим матимуть змогу користуватися такими самими правами, як і старі члени „Чорноморців", що означає в практиці безплатна домівка, покривання спортових коштів і т. д. Член УСТ „Січ", який стане членом „Чорноморської Січі", не буде платити членської вкладки для свого Т-ва окремо, а тільки тих 3 доляри річно, які зобов'язують усіх членів „Чорноморців", що в свою чергу додатково робить такого члена ще спів-власником цього майна, яке здобули наші „Чорноморці".

Зі звіту уступаючої тимчасової Управи Т-ва збори почули про те, що наша футбольна репрезентація Українського Нюарку вже прийнята до Футбольної Ліґи Стейту Ню Джерзі, в якій дотепер репрезентантом нашим була тільки одинока „Січ" Елизабет, в той час як інші національності мають по декілька клюбів. УСТ „Січ" Нюарк має за завдання не обмежувати своєї спортової діяльности тільки до футбольної ділянки, радше буде змагати до зорганізування і інших ланок спорту, якщо будуть охочі. УСТ „Січ" приступить до організації юнацьких дружин з існуючих при Т-ві ланок спорту, що буде одинокою надією здорового росту Т-ва і, одиноке виправдає створення цього ще одного нашого Спортового Товариства.

До першої Управи УСТ „Січ" увійшли слідуючі особи: д-р Вол. Гук — голова, Юл. Ґельбик (заступник), п. Гуралецько — секретар, П. Бабяк — скарбник, пп. Рудзінський і Кладко ланкові футболу, пп. Кріль і Майорчак — господарі, д-р Л. Голінатий — культ. осв., О. Твардовський — пресова інформація. Контрольна Комісія: проф. Андрушків і адв. Стецьків. Тов. Суд: д-р Криштальський і д-р Гайдучок.

Приявний під час Зборів ввесь час був теж голова „Чорноморської Січі", п. Атаманець, за внеском якого Збори найменували наше Т-во „Січ". Зборами проводив д-р Криштальський — голова, секретарем був п. Богдан Смішкевич. Приявний на зборах один з наших найактивніших бизнесменів, член „Чорноморської Січі", п. Теодор Вортник, пожертвував на початок новому Т-ву 100 долярів.

Перша дружина наших футболістів, в найближчих днях розпічне свою підготовку до нового і свого першого сезону, що починається за два місяці. Тих спортовців, які бажають ще включитися до наших дружин, проситься зголошуватися в домівці „Чорноморської" і нашої „Січі" в Управі Т-ва.

Омелян Твардовський.

ПРОТИ МОСКОВСЬКОГО ОБМАНУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

У четвер 28 червня яких дві-три тисячі збаламучених українців зібралися в порті проводжати своїх родичів, приятелів та знайомих, що від'їздили до Одеси. Зібралися й українці, члени національних організацій. Одержавши дозвіл на публічну політичну маніфестацію — першу тут після довгого періоду вимушеного маніфестування в чотирьох стінах — тільки у вівторок, не могли організатори маніфестації своєчасно всіх повідомити, але ті, що були повідомлені, взяли участь в маніфестації з справжнім ентузіязмом. В Т-ві „Відродження", що виявилося найбільш активним, було виготовлено 8 величезних плякатів-транспарентів із написами в українській (3) і еспанській мовах (5). В українській мові були такі написи:

„Співчуваємо Вам, бо Вас обдурили"; „Росія — тюрма народів", і „Свобода всім народам, смерть червоним катам".

В еспанській мові були натомість такі написи:

„Хай живе вільна Україна!"; „Повертатися до СССР це — самогубство"; „Вам обіцяють добробут, а дадуть злидні"; „Брати! Чому міняєте свободу на рабство?"; „6,000.000 українців загинули з голоду в 1933 р. з наказу Хрущова".

Коли маніфестанти в числі понад 150 осіб змішалися з усім натовпом, а потім, вилізши на високу купу заліза, що була вивантажена якраз проти пароплава, розгорнули свої транспаренти, поворотці перше не зорієнтувалися, в чому справа. Тому зустріли перший плякат „Хай живе вільна Україна!" голосними оплесками. Плескав не тільки натовп, в якому націоналісти були змішані з комуністами, а і поворотці на пароплаві, — але це тривало не довго: урядовці з совєтського посольства та інші агенти Москви, аж запінившись від люті, швидко встановили спокій. А при дальших плякатах посипалася вже й лайка:

„Фашисти!", „Американські запроданці!", „Скільки вам дано долярів?" і т. ін.

Але маніфестанти тримали далі спокійно свої плякати, намагаючись тримати їх високо, щоб усі могли бачити й читати. Одночасно роздавано летючки в українській й еспанській мові, в яких коротко, але ядерно, описувано справжній стан речей в Україні, де лютує далі терор, і де поворотців жде невільнича праця і злидні, та московське ярмо.

Члени ДОБРУС'у роздавали брошурку Багряного „Чому я не хочу вертатися додому?".

„Клярін" з 29 червня, описуючи сцену від'їзду, надав своєму репортажеві характерний заголовок: „В супроводі криків попередження від'їхали поворотці до СССР". В самому репортажі читаємо:

„Вчора ввечорі один пароплав відплив з гавані Д., і ця подія могла б бути одною з інших подібних, що відбуваються в нашому великому порті. Але цього разу воно було не так. Цього разу було щось відмінне, незвичайне, щось у нас ще небувале. Багато народу залишалося в гавані біля пароплаву, аж поки він не відчалив, виставляючи супроти нього плякати, вигукуючи нервово заклики відмовитися від запроєктованої подорожі і залишити пароплав. Таким чином цей від'їзд до далекого совєтського порту Одеси був осяяний драматичними попередженнями, скерованими до майже 600 осіб, що вирішили залишити нашу землю, щоб оселитися в СССР.

„Дехто, — мабуть хтось із наших неспокійних і цікавих буенос-айренців, — казав, вдивляючись в обличчя на пароплаві:

„— Але ж гляньте! На всіх цих лицях видно добробут, що його ці люди зазнали в Арґентині. Ніхто з них, здавалося б, не мав би ніякої рації шукати якихось інших сприятливіших обріїв... Якщо б хтось із них міг повернутися назад, чи виявляв би він стільки радости життя?

„Цей запит ніби розсунув крадькома лаштунки невідомого, і хтось вигукнув до корабля:

„— Пригадайте собі українців, що їх масово винищували комуністи!"

„Нарешті „Санта Фе" вирушув, коли вже зникали останні світла зимового вечора. Повороці, що складаються з 372 українців, 161 арґентинця (себто, українців уже в Арґентині народжених), 24 параґвайців (українців з Параґваю), одного бразилійця і одного румуна, і що дістануть поповнення в Монтевідео, де до них приєднається ще 160 осіб, відпливли, — але доки ще видно було пароплав, неслися за ним вигуки, що виявляли глибоку турботу за долю всіх, хто ним їхав..."

Маніфестація викликала чимале зацікавлення і відгуки в журналістичних колах, і „Ля Пренса", найбільший щоденник Арґентини, в числі з 29 червня, підводячи підсумки дотеперішньої реемігррації до СССР (2019 на трьох транспортах), заповів, що видрукує в черговому числі Комунікат УЦР, виданий з цього приводу, а в числі з 30 червня, дійсно видрукував значну частину комунікату і звернення, виголошеного через радіо.

Підбиваючи і з нашого боку підсумки, треба визнати, що акція УЦР в справі совєтської рееміграційної кампанії мала значний пропаґандивний успіх.

Максим Рильський хотів тікати?

Мюнхенський „Шлях перемоги" подав таку новинку: „Віденський часопис „Ноер Кур'єр" з 4 липня ц. р. повідомляє, на основі звідомлень очевидців, що під час перебування совєтських „туристів" у Зальцбурґу український поет Максим Рильський намагався втекти. Ціла подія мала відбутися так: перед початком огляднн міста Совєти відкрили нагло відсутність Рильського. Це відкриття страшенно занепокоїло всю групу, бо ж Рильський є членом Верховного Совєту СССР і його втеча викликала б світовий скандал. Совєти повернули найперше до готелю „Мірабель", де вони були затрималися. Один з них пішов до середини і знайшов Рильського в його кімнаті. По яких 20 мінутах він вернувся разом з Рильським до автобуса, яким совєтські гості поїхали на прийняття до посадника міста. Безпосередньо по прийнятті один з членів совєтської делеґації получився телефонічно з Москвою. Цей правдоподібно енкаведист, розмовляв з Москвою понад чверть години. Від хвилини спроби зникнення большевики не спускали очей з Рильського. По полудні під час від'їзду автобуса Рильський хотів всісти до нього, але совєтський посол у Відні Смірнов, який був з прогульковцями, особисто попросив його, щоб він сів до його авта, а сам пересівся до автобуса і довго розмовляв з тим членом делеґації, який телефонував до Москви."

Вислід літературного конкурсу „Києва"

Вислід літературного конкурсу на новелю або коротке оповідання проголошеного в червні минулого року редакцією журналу Київ був такий: в конкурсі взяли участь 23 автори, з яких частина нашій читацькій публіці мало відома. Конкурсове жюрі у складі д-р Лука Луців, проф. Григорій Костюк і д-р Григор Лужницький, закваліфікувавши всі надіслані на конкурс твори (як звичайні оповідання (а не як новелі), признало премії таким авторам:

Перша премія розділена на двоє і признана двом авторам по половині: 1) Олег Лисяк з Филаделфії, за оповідання „Дісябісифу піддається завтра" і 2) Лев Орлигора з Канади (літ. псевдонім) за оповідання „Інтимна справа"*.

Друга премія: Михайло Самовидець з Канади (літ. псевдонім) за оповідання „Ризиковне інтермеццо".

Третя премія: Остап Тарнавський з Филаделфії за оповідання „Крейзі".

Крім цього жюрі відзначило ще кілька оповідань поза нагородами, а саме: Леся Борисевич (літ. псевд.) з Ню Йорку за оповідання „Сюїта" та Іванна Чорнобривець (літ. псевд.) з Мюнхену за оповідання „Капрі".

* Вже по надрукуванню вислідy в ч. 3 „Києва", автор, що скривався під кличкою 0—4 подав своє прізвище.

„Горизонти" — новий студентський журнал

Вже появилося перше число нового українського студентського журналу „Горизонти". Потреба такого видання вже здавна відчувалась серед української академічної молоді в Америці та в інших країнах.

На головного редактора журналу Управа СУСТА покликала Володимира Стойка. Редакційна Колеґія складається з трьох окремих секцій — літературно - мистецької, політично - суспільної та загально наукової, які очолюють — Богдан Бойчук, Олег Федишин і Володимир Петришин. Два останні є членами Управи СУСТА. Осідком як і Управи СУСТА так і Редакції журналу є Ню Йорк.

Журнал буде появлятися покищо семестрально і виходитиме українською мовою. Англомовне число під такою ж самою назвою появиться під кінець цього літа.

Хроніка українського життя

В Австралії

Літературно-Мистецький Клюб в Сіднеї

Як подає часопис „Єдність", у Сіднеї, Австралія, в березні ц. р. постав Український Літературно-Мистецький Клюб, який повинен перетворитися в „осередок творчих зустрічей наших письменників, журналістів та мистців". Клюб цей оригінальний тим, що нема в ньому ні статуту, ні членських внесків, ні правильника. Затеній повинен щомісяця в докладно визначений день улаштовувати зустрічі, які будуть мати назву „авторських вечорів". В першому зібранні взяли участь С. Домозар, д-р Є. Ю. Пеленський, І. Пеленська, В. Онуфрієнко, С. Гаран, Н. Зибенко і інші.

В Канаді

Успіх дев'ятирічного українця в Едмонтоні

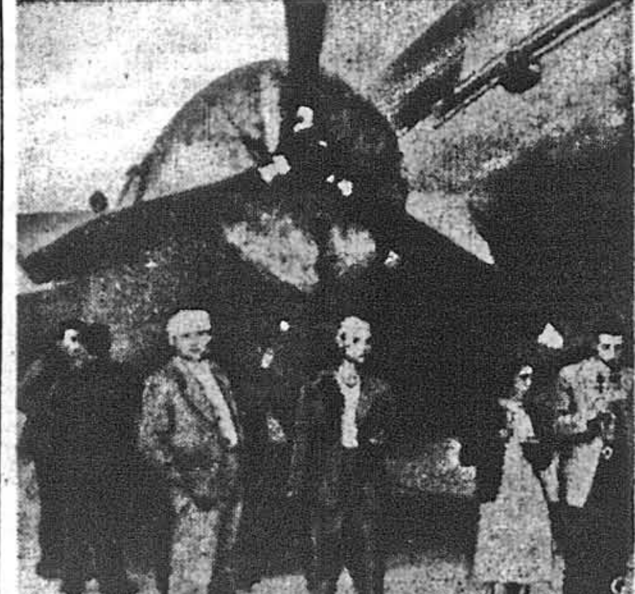
Роман Солован, дев'ятирічний син Миколи і Марії Соловanів, здобув першу нагороду на дитячому музичному фестивалі за виконання українських народних танців. Цей фестиваль відбувся в п'ятницю, 18-го травня, а участь в ньому взяли діти шкільного віку з міських шкіл. За найкраще виконання співів, гри на інструментах та танців виконавці отримали грошові нагороди.

Переможцеві в ділянці танців, молодому Романові, пригравала на фортепіяні Валентина Доброліж. Роман навчився народних танців в школі українських танців при Жіночому Товаристві православної громади, яку веде пані Віра Запутович.

Концерт Михайла Мінського в Келгарі і Едмонтоні

20-го травня баритон Михайло Мінський співав на власному концерті в Келгарі, а 25-го травня в Едмонтоні. В Келгарі він виступав в авдиторії української католицької церкви, а в Едмонтоні в залі катедри св. Івана. Українська канадійська преса написала про ці концерти дуже прихильні рецензії.

ВИРВАЛИСЯ З НЕВОЛІ, ЗАХОПИВШИ ЗБРОЙНО ЛІТАК

На фото члени залоги мадярського пасажирсько-торговельного літака, які унешкідлививши пілота, спрямували літак до Інґольштадту в Західній Німеччині і там зголосилися до влади з проханням дати їм азиль, як політичним втікачам.

ЗДА продовжуватимуть випробовування атомової зброї

Об'єднані Нації, Н. Й. — Представник ЗДА Дж. Водсворт заявив на Комісії для Справ Роззброєння в Об'єднаних Націях, що ця країна продовжуватиме випробування атомової зброї, поки не буде заключене міжнародне порозуміння, яке давало б запоруку, що буде обмежена її продукція. Водсворт казав, що випробування нової атомової зброї є основне для оборони й безпеки всього вільного світу, тим більше, що СССР за всяку ціну старається випередити вільний світ на цьому полі. Заява американського представника була відповіддю на домагання індійського представника В. К. Кришни Менона негайно припинити дальші проби нової атомової зброї. Представники Англії, Австралії та Канади в загальному підтримали американського представника. Представник СССР Андрей А. Громико говорив про те, що представники Західніх держав „ведуть обструкцію" проти контролі атомової зброї. Він сказав, що погоджується з пропозицією індійського представника, бо коли б її здійснити, то зменшилося б світове напруження і збільшилося б довір'я між державами, та поки Захід не залишить своєї „обструкції", і ССС продовжуватиме проби з атомовою зброєю.

Добробут в Канаді триває, але є деякі познаки інфляції

Торонто. — В останніх днях першого півріччя 1956 р. економіка Канади виявляла в більшості признаки здорового розвитку. Затруднення осягнуло рекордове число — 5,664,000 осіб, а заробітні платні та щомісячні платні зросли на 10% у порівнянні з 1954-им роком. Загальна краєва продукція (сума вартости всіх продуктів і услуг) заповідається на цей рік на 28,300,000,000 дол. — тобто принаймні на 6% більше як у 1955 р. і перевищила навіть раніші оптимістичні передбачування. Індекс на біржі далі зростає — з 248.5 в січні на 270 у червні. Уряд подав до відома про надвишку в сумі багато понад чверть мільярда дол.; майже двічі більшу як готівкова надвишка за той самий час у минулому році. Деяких економістів тривожить тільки інфляція і супроводжуючі її признаки. Кошти прожитку зросли до найвищого пункту за останніх п'ять літ і то після багатьох місяців стабільности. Зросли ціни на хліб, а ціна на каву підскочила 10-15 центів за фунт. В Отаві центральний Канадійський Банк збільшив відсоткові рати, щоб у той спосіб знеохотити приватні банки позичати гроші надто швидким темпом. Після цього як банки обмежили позички, стало важко за морґеджеві й короткотермінові бизнесові позички.

ГОСТІ НА СОЮЗІВЦІ*)

(які вписалися до готелевого реєстру в часі від 1-го до 8-го липня 1956)

* Йосип Провода (Чікопі, Масс.), * В. Каславський (Чікопі, Масс.), * В. Каславський (Галийок, Масс.), * Степан Гаврилюк (Сафферн, Н. Й.), * Нестор Червінський (Рачестер, Н. Й.), Анна Бродин (Бронкс), * Іван Криницький (Бруклин), * Ярослав Падох (Ню Йорк), Ольга Німилович (Клівленд), * Семен Дубіль (Филаделфія), * Олекса Юр (Филаделфія), * Григорій Москалюк (Филаделфія), * Петро Луцик (Ню Йорк), * Валентина Павлів (Ню Йорк), * Йосип Сидор Сентралія, Па.), Текля Ковалік (Рачестер), Катерина Урків (Рачестер), Михайло Рущак (Честер), * Д. Горбуш (Дітройт), * Зенон Голубець (Шикаго), * Степан Сливка (Клівленд), Френк Літовинський (Плейнфілд), Теодор Трензалюк (Самервіл), Михайло Патер (Колчестер), Маріон Шевчук (Вудсайд), Марґарета Зазворська Вудсайд), Микола Зизюк (Нюарк), Іван Папроцький (Нюарк), Лідія Савойка (Бронкс), Марта Терпиляк (Ню Йорк), Богдан Курилко (Лонґ Айленд Ситі), Борис Левицький (Бронкс), * Дмитро Вігуняк (Піксків, Н. Й.), * Йосип Марков (Бруклин), Анна Котельницька (Филаделфія), * Іван Довгань (Вейон), * Іван Бойчук (Рачестер), * Теодор Радинський (Филаделфія), Наталка Андерсон (Бронкс), Джіл Телегович (Ню Йорк), * Ярослав Рудакевич (Филаделфія), * Любомир Квасницький (Филаделфія), Варбара Фігурська (Лонґ Айленд Ситі), Микола Ґречин (Асторія), Галина Януш (Ню Йорк), Мирон Верків (Вудсайд), * Теодор Гриців (Филаделфія), Маріен Чернік (Бруклин), Мерілин Вела (Юніондейл), Софія Дацишин (Асторія), * Михайло Гурин (Лонґ Айленд Ситі), * Володимир Расн (Джерзі Ситі), * Андрій Кібіда (Мейплвуд, Н. Дж.), * Роман Калакура (Нюарк), * О. Крук (Бейсайд), * Яків Палій (Ню Йорк), Ярослав Віланюк (Ню Йорк), М. Гной (Ню Йорк), О. Ляхович (Ню Йорк), А. Шірай (Ню Гейвен), М. Турчан (Ню Йорк), Микола Понеділок (Ню Йорк), Іван Керницький (Ню Йорк), Галина Маршалкевич (Ню Йорк), * Степан Олексин (Ню Йорк), * Н. Данильченко (Тінек), * Михайло Сподарик (Рачестер), * Іван Романський (Рачестер), * Микола Музика (Ню Гейвен), Франк МкКормик (Бронкс), * І. Вандоловський (Джерзі Ситі), * Ігор Заяць (Нюарк), * М. Лушпинський (Ню Йорк), Надія Процик (Филаделфія), Славомира Івахів (Филаделфія), Ярослава Саламаха (Бруклин), Павло Гнидовнч (Филаделфія), * Михайло Стецура (Джерзі Ситі), Орест Стецура (Джерзі Ситі), Мирон Кушнір (Бейон), Маріян Курочка (Асторія), Михайло Лисогір (Ню Йорк), Михайло Слівінський (Стемфорд), Стелля Захарчук (Елизабет), Віра Кіценюк (Елизабет), Анна Стець (Елизабет), Марія Андрус (Пассейк), Марія Смисло (Пассейк), * Петро Якоцук (Ню Йорк), Е. Ахіно (Ню Йорк), Василь Задорожний (Ню Йорк), * Степан Модилюс (Филаделфія), * Ірина Турчин (Трентон), * Володимир Салабун (Нюарк), * Никола Колодій (Флорал Парк), Р. Вінерт (Нюарк), * С. Молеский (Клівленд), * С. Мозиловський (Клівленд), Михайло Вітошинський (Ню Йорк), * Михайло Пізнак (Ню Йорк), * К. Тирнер (Ансонія), Доротея Могила (Айселін), * М. Чепурківська (Бруклин), Тамара Сагайдачна (Гиксвіл), Александер Демчишин (Филаделфія), * В. Кізима (Дітройт).

*) Зірка при іменах означає, що гість був з родиною.

Спорт

„КИЇВ" — Ф. К. СТ. ПАУЛ (німці) 3:1 (1:0).

Міннеаполіс. — 10-го червня зустрілись дві найкращі дружини Міннеаполісу, претенденти на першуна Міннесоти.

Гра почалась о 3.20 пополудні при температурі 98°, небувалим темпом з боку „Києва", німці не сподівались і втратили рівновагу. На 8-й хвилині центрнападу Олесь Гайдай з подачі правого крилового Л. Лозового, посилав м'яча в сітку німців, устійнюючи 1:0 в користь „Києва". Намагання з обох боків змінити рахунок до кінця першої половини не удається. — Друга половина приносить перемогу „Києву". На 55-й хвилині В. Овчинський, підвищує рахунок 2:0. За 5 хвилин в замішанні під ворітьми „Києва" німцям вдалося „забити ґоля". Після 10 хвилин дальшої гри вислід не міняється і лише на 80-й хвилині з подачі крилового Л. Лозового, Віктор Овчинський зупиняє м'яч, обіграв оборону німців і посилає в сітку противника третій і останній м'яч дня.

Гра пройшла на високотехнічному рівні з великою перевагою „Києва".

В цій грі тяжко кого відрізнити. Всі грали віддано — жертвенно. Воротар З. Островський, хоч з пошкодженим боком, але не зійшов з площі, обороняючи до кінця ім'я українського спортовця. Багаточисленна публіка, біля 500 осіб, повністю була по боці „Києва", бо німці грали досить зухвало. Публіка нагородила змагунів „Києва" при вході і виході з площі рясними оплесками.

З рахунком 3:1 суддя зафіксував кінець гри. Суддював надзвичайно добре.

Склад „Києва": З. Островський, Ю. Пасічник, Ю. Геліцинський, В. Марченко, І. Марченко, А. Щетина, Л. Лозовий, В. Овчанський, О. Гайдай, Л. Ярмолович та Ст. Гринишин, резерва: В. Конопель, Е. Ярмолович та Тед.

М. Лозовий.

УПРАВА ОБ'ЄДНАННЯ АМЕР. УКР. ВЕТ. ЛІКАРІВ
повідомляє членів Об'єднання і все українське громадянство, що дня, 8-го липня несподівано помер наш незабутній Колеґа
Д-р Богдан ЧЕХУТ
Похорон відбувся 12-го липня ц. р.
Вічна Йому Пам'ять!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Піврічні збори 117 Відд. „Запорозької Січі", відбудуться в суботу, 21. липня, в домівці при 33 Е. 7-а вул. (II. пов.), о год. 8-ій веч. Просимо всіх членів прийти на Збори. Неприявний член „Запорозької Січі" тратить на 3 місяці право бенефіту. — С. Кучма, предс.; М. Корчинський, кас.; В. Калина, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Повідомляється всіх членів Т-ва „Любов" Відд. 370, що місячні збори відбудуться в суботу, 21. липня, о год. 7-ій веч., в церковній залі 127 Парк Ст. Багато членів ще не отримали дивіденд, проситься прийти або повідомити секретаря, щоб вислав чек поштою. Також багато членів довгує з вкладками і з плаченням посмертного. На цих зборах треба буде вибрати нового скарбника, бо п. Хомета зрезиґнував, тому присутність всіх членів побажана. — К. Стасюк, предс.; М. Сова, фін. секр., В. Гіна, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Т-ва ім. І. Франка відд. 372 відбудуться в суботу, 21-го липня, о год. 8-ій веч., в Домі Лунишиного 922 5th West. Проситься всіх членів прийти на означений час. — К. Наконечний, секр.

РАРІТАН, Н. ДЖ. — Повідомляється членів В-ва св. Арх. Михаїла Відд. 332, що місячні збори відбудуться в суботу, 21. липня, о год. 7-ій веч., в У. Н. Домі, 10 Колфакс вул. Проситься всіх членів прийти на збори. — М. Сірман, рек. секр.

ГЕМТРАМК, МІШ. — Т-во Згода Відд. 20, повідомля членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 21-го липня, о год. 7:30 веч., в Укр. Хаті при Ґрейлінґ вул. Обов'язком кожного члена прийти, буде звіт фін. секр. і контролі за 8 місяці і інші важні справи до полагодження. — Дм. Вілик, предс.; Н. Триш, рек. секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Б-ва Рожд. Преч. Діви Відд. 259 відбудуться в неділю, 22-го липня в церковній залі 4952 So. Paulina St., о год. 1:30 по пол. — П. Трусяк, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Т-во ім. Т. Шевченка Відд. 156 повідомляє своїх членів, що міс. збори відбудуться в п'ятницю, 20. липня, о год. 8:30 веч., в Громадськім домі. Просимо всіх членів прибути. — В. Новак, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.—Піврічні збори В-ва св. о. Николая Відд. 104 відбудуться в неділю, 22-го липня, о год. 3-ій по пол. Проситься всіх членів прибути і привезти нових членів. Буде звіт контр. комісії діловодства за 6 місяців. — Г. Мисик, предс.; М. Зельвак, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Т-ва Т. Шевченка Відд. 252 відбудуться в неділю, 22-го липня, в залі при 2250 В. Кортез, о 12-ій год. вполудні. Проситься членів прийти. — Когут, секр.

ТАРЗАН, ч. 36702. Можливість — як 10 до 1.

— Я нічого злого не думав, начальнику! — сказав юнак. — Це правда, що нам бракує робітних сил . . .

Він підніс вгору батіг. — Можете мені вірити . . . що я витягну з нього праці за десятьох.

Міло дав себе переконати.

— Оце я краще люблю. Заведіть свиню до копалень!